

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorum Omnium Generalium Et Provincialium Collectio Regia

Ab anno CCCXLVII. ad annum CCCC.

Parisiis, 1644

Fragmenta Svb Titvlo Conciliorum Toletanorum, Vel corrupte, vel falso citata, cum in his Conciliis non inueniantur; per eundem Garsiam Loaisam collecta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15256

FRAGMENTA SVB TITVLO
CONCILIORVM TOLETANORVM,*Vel corrupte, vel falso citata, cum in his Conciliis non inueniantur;
per eundem Garfiam Loaisam collecta.*

EX CONCILIO QVARTO TOLETANO.

Cap. 8.

27. q. 1. De
viduis.
Burch. lib. 8.
c. 48. Iuo
p. 8. c. 66.

De viduis & puellis, quæ habitum religionis in domibus propriis, tam a parentibus, quam per se mutauerunt, si postea contra instituta patrum, vel præcepta Canonum, coniugia crediderint copulanda, tamdiu vtræque habeantur a communione suspensæ, quousque quod illicite perpetraverunt, emendent: quod si emendare neglexerint, a communione & omnium Christianorum conuiuium perpetuo sint sequestratæ.

EX CONCILIO TOLETANO.

* Relata est coram sancta Synodo querimonia plebium, quod sint quidam episcopi, nolentes ad prædicandum, vel ad confirmandum suas per annum parochias circumire; qui tamen exigunt, vt mansiones, quibus in professione vt debuerant, aliquo precio redimant, qui parare debebant. Quæ duplex infamia negligentiae & auaritiæ, sanctæ Synodo magno fuit horrore. Statuerunt itaque ne quis ultra exerceat illud cupiditatis ingenium, & vt sollicitiores sint episcopi de suis gregibus visitandis.

* 10. quæst. 1. Relata. Burch. l. 1. c. 229. Iuo p. 5. c. 341. In lib. M.S. priuilegiorum eccles. Toletanæ citatur hoc cap. tamquam quarti Concilii Toletani. Verum Burch. & Iuo citant ex Concilio Triburiensi, tempore Arnulphi regis.

EX CONCILIO TOLETANO.

12. q. 2. Sancimus.
In collectione Canonum incerti auctoris, quæ est in bibliotheca Vaticana, attri-

Sancimus omnibus episcopis curam laicorum instare; vt si quos in fide Christi inuenerint, nimio affectu diligant. Et insuper informamus, vt si aliqua ab ipsis accipiant dona, statim in quatuor diuidant partes; ita vt prima pars secundum apostolorum præcepta, titularum, necnon cæmeteriorum restorationibus diligenter attribuat; se-

ANNO
CHRISTI
400.

cunda clericis; tertia cunctis pauperibus; quarta vero aduenis. buitur Sil-
uestro P.

EX CONCILIO TOLETANO.

Plures baptismales ecclesiæ in vna terminatione esse non possunt, sed vna tantum cum capellis suis. Et si contentio fuerit de terminatione duarum matricum, plebes vtrarumque decernant: & si non conuenerint, lis Dei iudicio decernatur.

16. q. 1. Plu-
res baptif.
Burr. li. 3.
c. 22. luo
pa. 3. ca. 17.
qui illud ex
Concil. A-
quisgranf.
citatur.

EX CONCILIO TOLETANO.

Congregatio debet sibi eligere abbatem, post abbatifui mortem; vel eo viuente, si ipse decesserit, vel peccauerit. Episcopus enim non debet abbatem violenter retinere in loco suo. Ipse autem non potest aliquem ordinare de suis propinquis, vel amicis, sine voluntate fratrum.

16. q. 7. Cō-
gregatio.
Burr. lib. 3.
c. 86. luo
p. 7. c. 104.

EX CONCILIO TOLETANO.

Statutum est a sacro conuentu, vt si quis sponsam alterius rapuerit, publica pœnitentia mulctetur, & sine spe coniugii maneat. Et si ipsa eidem crimini consentiens non fuerit, licentia nubendi alii non negetur. Quod si post hæc coniungere se præsumpserit, vterque vsque ad satisfactionem anathematizetur.

27. q. 2. Sta-
tutum. Burr.
lib. 9. c. 36.
luo pag. 8.
cap. 175.

EX CONCILIO TOLETANO.

Officium vero archidiaconi est, euangelium, quando voluerit, legere, vel alicui de diaconis præcipere. Et quando episcopus missam canit, ad iussionem illius induant se Leuitæ vestimentis sacris, qualiter cum pontifice ad missam procedant. Omnem querimoniam, seu causam, vel iustitiam presbyterorum, vel diaconorum, vel subdiaconorum ipse debet deliberare, ordinare, & facere. Ideo vero strenuus, prouidus, cautus, vicem sui episcopi agens, episcopii totius curam habeat, & omne ecclesiasticum officium prouidendo, lectiones, aut responsoria in matrice ecclesia dare debet, & auscultare: in tantum, vt nullus euangelium, aut epistolam, responsoria, vel quamlibet in ecclesia lectionem legat, vel cantet, donec auscultetur ab ipso. Acolythos quoque ipse or-

Decretal.
lib. 1. cap. 2.
Bernardus
præpos.
Papientis,
in collectio-
ne decreta-
li. 1. titul.
15. cap. 3.

dinet, quis eorum candelabra, quis thuribulum deferre, quisve minorum in ecclesia aliqua officia agere debeat.

EX CONCILIO TOLETANO.

Deer. lib. 1.
tit. 24. c. 1.
Bern. præ-
posit. Pap.
lib. 1. tit.
16. cap. 1.
Burr. lib. 3.
cap. 50. Iuo
p. 6. cap. 20.

Vt archipresbyter sciat se subesse archidiacono, & eius præceptis sicut sui episcopi obedire; & quod specialiter pertinet ad eius ministerium, super omnes presbyteros in ordine presbyterali positos curam agere animarum, & assidue in ecclesia stare. Et in episcopi sui absentia, ad vicem eius, missarum solennia celebret, & collectam dicat, aut cui ipse iniunxerit.

EX CONCILIO TOLETANO.

Deer. lib. 1.
tit. 26. ca. 1.
Iuo p. 6. c.
20. Bern.
præposit.
Pap. lib. 2.
lit. 18. cap.
vnico.

Vt sciat se sacrista subiectum archidiacono, & ad eius curam pertinere custodiam sacrorum vasorum, vestimentorum ecclesiasticorum, seu totius thesauri ecclesiastici, necnon quæ ad luminaria pertinent, siue in cera, siue in oleo.

EX CONCILIO TOLETANO.

Deer. lib. 1.
tit. 27. c. 2.
Bern. præ-
posit. Pap.
lib. 1. tit.
19. cap. 2.

Custos sollicitus esse debet de omni ornamento ecclesiæ, & luminariis, siue incenso; necnon & panem, & vinum omni tempore præparatum ad missam habere debet, & per singulas horas canonicas signum ex consensu archidiaconi sonare; vt oblationes omnes, seu eleemosynas, seu decimas (cum eiusdem tamen consensu, absente episcopo) inter fratres diuidat. In his tribus ecclesiæ columnis (vt sanxit sancta Synodus) consistere debet alma mater ecclesiæ; vt ad hoc opus tales ordinentur, quales meliores & sanctiores esse viderint, vt nulla negligentia in sancta Dei ecclesiæ videatur. Hi tres, archidiaconus, archipresbyter, custos, simul iuncti, vno animo provide peragant & perfecte, & non sit inuidia neque zelus inter illos.

EX CONCILIO TOLETANO.

Burr. lib. 2.
cap. 23. Iuo
Deer. p.
6. cap. 38.

De rebus vero illorum, vel peculiari, qui a dominis propriis libertate donantur, vt ad gradus ecclesiasticos promoueri debeant, statutum est, vt in potestate dominorum consistat, quidquid ante libertatem habuerunt, vtrum illis concedere, an sibi retinere voluerint.

EX

EX CONCILIO TOLETANO.

Debent autem supra scriptæ ingenuitatis chartæ, non solum nomen illius qui has fieri rogat, sed etiam nomina sacerdotum & nobilium laicorum, qui ibi fuerint, in ordine digesta, cum signis propria manu impressis continere. Nam sine horum adstipulatione, pagina auctoritate testium nudata, pro nihilo deputatur. Oportet etiam ut locum, diem, annum, & principem, & indictiones in fine vel in margine annotatas habeat, in hunc modum: Actum in illa ciuitate, in domo S. Petri, Calendis illis, anno Dominicæ incarnationis illo, regnante illo rege, & presidente in cathedra supradictæ ciuitatis episcopo illo, indictione illa, in Dei nomine feliciter. Amen. Ait enim Romana auctoritas: Quæcumque leges sine die & consule fuerint prolata, non valeant.

Burc. lib. 2.
cap. 27. luo
p. 6. c. 128.

EX EODEM CONCILIO.

Instruendi sunt præterea laici, ut sciant, quod nullatenus alio loco manumittere proprios possunt seruos, quos Dominicis castris aggregari decreuerunt, nisi in sacrosancta ecclesia, ordine supra notato. Quomodo enim clerici extra ecclesiam libertatem consequi possunt, qui a lege mundana extranei sunt? Et quibus interdicitur, ne ad sæculare iudicium procedant, quomodo sæculari iudicio a iugo seruitutis absoluuntur? Sed fortasse dicit aliquis: Clericus fieri non permittitur, nisi ante susceptum clericatus officium, ingenuitatis dignitate potiatur. Reuera verum dicit: & ideo quod infirmari vel vituperari potest, præcaueri debet.

Burc. lib. 2.
cap. 28. luo
p. 6. c. 129.
Bern. præ-
posit. Pap.
l. 1. tit. 10.
c. 1.

EX EODEM.

Non solum autem qui ad clericatus ordinem promouendi sunt, in ecclesia manumittendi sunt, verum etiam hi quos quisque pro remedio animæ suæ emancipari vult: quia sic scriptum quippe est in pacto Francorum.

Burc. lib. 2.
cap. 29. luo
p. 6. c. 130.

EX EODEM CONCILIO.

Qui debitum sibi nexum, atque competens relaxat seruitium, præmium in futuro apud Dominum sibi pro-

Burc. lib. 2.
cap. 30. luo
p. 6. c. 131.

Concil. Tom. 3.

Eccc

uenire non dubitet. Quapropter ego in Dei nomine ill. ^{ANIM. CARIT.}
pro remedio animæ meæ, vel æterna retributione, in ec-
clesia sancti Petri, vel illius sancti, sub præsentia episco-
pi vel sacerdotum ibi consistentium, ac nobilium laico-
rum, ante cornu altaris istius ecclesiæ, absoluo seruum
meum Ill. per hanc chartam absolutionis & ingenuita-
tis, ab omni vinculo seruitutis; ita vt ab hac die & dein-
ceps ingenuus sit, & ingenuus permaneat, tamquam si ab
ingenuis parentibus fuisset natus vel procreatus. Eam
pergat partem, quam maluerit, vel quam ei auctoritas
canonica permittit; & sicut alii ingenui, vitam ducat in-
genuam. Nulli autem heredum meorum, ac prohere-
dum, nec cuiusque personæ alii quidquam debeat ser-
uitutis vel libertatis obsequium, nisi soli Deo cui omnia
subiecta sunt, vel pro cuius amore ipsum deuotus ad eius
seruitium obtuli. Peculiare vero suum, quod ei Dominus
dederit, vel deinceps Deo auxiliante laborare potuerit,
concessum in perpetuum habeat; vt inde faciat quid-
quid illi placuerit, secundum ecclesiasticas sanctiones. Si
quis vero, quod futurum esse non credo, siue ego ipse,
aut aliquis de heredibus meis, vel qualibet opposita per-
sona contra hanc ingenuitatis chartam venire tentauerit,
aut eam quolibet modo infringere voluerit, in primis
iram Dei incurrat, & a liminibus sanctæ Dei ecclesiæ ex-
traneus efficiatur, & insuper cui litem intulit, sexaginta
solidos persoluat, & quot repetit, euindicare non valeat;
sed præsens ingenuitas, mea vel aliorum bonorum homi-
num manibus roborata, aut ad stipulationem subnixâ, omni
tempore maneat inconuulsa.

EX EODEM. *Cap. 82.*

Burc. lib. 2.
cap. 31. luo
p. 6. ca. 132.
Bernard.
præposit.
Pap. lib. 1.
tit. 10. c. 2.

De seruorum ordinatione, qui passim ad gradus ec-
clesiasticos indiscrete promouentur, placuit omnibus,
cum sacris Canonibus concordare debere: & statutum
est, vt nullus episcoporum deinceps eos ad sacros ordi-
nes promouere præsumat, nisi prius a dominis propriis
libertatem consecuti fuerint. Et si quilibet seruus do-
minum suum fugiens aut latitans, aut adhibitis testi-
bus munere conductis vel corruptis, aut qualibet calli-
ditate vel fraude ad gradus ecclesiasticos peruenerit, de-

ANNO
CHRISTI
400.

cretum est vt deponatur, & dominus eius eum recipiat. Si vero auus aut pater ab alia patria in aliam migrans, in eadem prouincia filium genuerit, & ipse filius ibidem educatus, & ad gradus ecclesiasticos promotus fuerit, & vtrum seruus sit, ignotum sit; & postea veniens dominus illius, legibus eum adquisierit, sancitum est, vt si dominus eius illi libertatem dare voluerit, in gradu suo permaneat: si vero eum catena seruitutis a castris Dominicis abstrahere voluerit, gradum amittat: quia iuxta sacros Canones, vilis persona manens, sacerdotii dignitate fungi non potest.

EX EODEM CONCILIO. *Cap. 33.*

De ecclesiarum vero seruis, communi sententia est decretum, vt archiepiscopi per singulas prouincias constituti, nostram auctoritatem sequantur; suffraganei autem illorum exemplar illius penes se habeant: & quandocumque de familia ecclesie utilis inuentus aliquis ordinandus est, in ambone ipsa auctoritas coram populo legatur, & coram sacerdotibus & omni clero, ante cornu altaris, sicut in nostra auctoritate continetur, remota qualibet caliditate, libertatem consequatur; & tunc demum ad gradus ecclesiasticos promoueatur.

Burc. lib. 2.
cap. 32. Iuo
p. 6. c. 133.

EX CONCILIO TOLETANO. *Cap. 6.*

Si quis presbyter ab episcopo suo fuerit degradatus, aut officio pro certis criminibus suspensus, & ipse per contemptum & superbiam aliquid de ministerio sibi interdicto agere præsumpserit, & postea ab episcopo suo corruptus, in certa præsumptione perdurauerit; hic omnimodis excommunicetur, & ab ecclesia expellatur: & quicumque cum eo communicauerit, similiter se sciat esse excommunicatum. Similiter de clericis, laicis, vel feminis excommunicatis obseruandum est. Quod si aliquis ista omnia contempserit, & episcopus emendare potuerit minime, regis iudicio exilio damnetur.

Burc. lib. 2.
cap. 179. In
Canonibus
apostolo-
rum.
Can. 29.

EX CONCILIO TOLETANO.

Ceterum presbyter si post ordinationem aliquid adquisierit, illud obseruandum est, quod in Ca-

Burc. lib. 3.
cap. 122. Iuo
p. 3. c. 97.

Concil. Tom. 3.

Eccc ij

nonibus de consecratis nihil habentibus constitutum est.

EX CONCILIO TOLETANO.

Burc. lib. 3.
cap. 136.

De his quæ ad parochianas ecclesias offeruntur, in terris, vineis, mancipiis, peculiis, antiquorum Canonum instituta seruentur; vt omnia in episcopi potestate consistant. De his autem, quæ altaribus offeruntur, tertia pars fideliter episcopis deferatur, duæ clericis, decimæ autem secundum quosdam, singulis annis, tertia pars, aut in tertio tota. Sed tamen nos sequentes Romanos, singulis annis quartam partem, aut in quarto totam episcopi recipiant.

EX CONCILIO TOLETANO.

Burc. lib. 3.
c. 188. luo
p. 3. c. 248.

Fugitiuos etiam seruos ecclesiasticos, domos suas aut familias deferentes, qui etiam si reuocati fuerint, teneri non possunt, simili ratione ab episcopo, si voluerit, aut si ita illi meruerint, distrahantur.

EX CONCILIO TOLETANO Cap. 5.

Burc. lib. 8.
cap. 7. luo
p. 7. c. 31.

Vt clerici qui se fingunt habitu & nomine monachos esse, & non sunt, omnimodis corrigantur, atque emendentur; vt vel veri monachi sint, vel veri canonici.

EX CONCILIO TOLETANO.

Burc. lib. 8.
c. 20. luo
p. 7. ca. 41.

Si aliquis incognitus monasterium ingredi voluerit, ante triennium monachi habitus ei non præsterur. Et si intra tres annos, aut seruus, aut libertus, vel colonus quæratur a domino suo, reddatur ei cum omnibus quæ attulit; fide tamen accepta de impunitate. Si autem intra triennium requisitus non fuerit, postea quæri non potest; nisi sit tam longe, quod inueniri non possit: sed tantum ea quæ in monasterium adduxit, dominus serui recipiat.

EX CONCILIO TOLETANO.

Burc. lib. 19.
cap. 76.

Quicumque in quadragesimæ diebus esum carniū præsumperit attentare, non solum reuserit resurrectionis Dominicæ, verum etiam alienus ab eiusdem diei sancta communione: & hoc illi cumuletur ad pœnam, vt

ANNO
CHRISTI
400. in ipsius anni curriculo ab omni esu carniū abstineat,
quia sacris diebus abstinentiæ oblitus est disciplinam.

EX CONCILIO TOLETANO.

De viris ordinatis, quorum occulta peccata sunt, nec manifeste ab aliquo argui possunt, si salubriter compuncti, pro peccatis suis confessionem episcopo, siue presbytero occulte faciunt, bonum mihi videtur, vt secundum id quod sibi decretum fuerit ab episcopo, siue presbytero, poenitentiam agant, non trepide nec tarde, sed feruenter & solícite; ac si se veniam peccatorum a Domino percepturos, & gradum se retenturos confidant.

Burch. l. 19.
c. 151. luo
p. 15. c. 160.

EX EODEM Cap. 17.

De his etiam super quibus interrogasti, hoc est, de illa femina, quæ menstruum suum sanguinem immiscuit cibo vel potui, & dedit viro suo vt comederet; & de illa quæ semen viri sui in potu bibit, & de ea quæ testam hominis combussit igni, & viro suo dedit pro infirmitate vitanda, quali poenitentia sint plectendæ: vt nobis videtur, tali sententia sunt feriendæ, sicut magi & arioli; quia magicam artem exercuisse noscuntur. Nam de his qui magicam artem exercuisse noscuntur, & qui auguria attendunt, & diuinationes obseruant, Theodori archiepiscopi gentis Anglorum constitutiones habemus, in quibus scriptum est: Qui immolat dæmoniis in minimis, vno anno poeniteat; qui vero in magnis, decem annis poeniteat.

Burch. l. 19.
c. 152. luo
p. 15. c. 165.

EX CONCILIO TOLETANO.

Ea quæ frequenti præuaricatione iterantur, frequenti & sententia condemnantur.

Burch. l. 19.
c. 158. luo
p. 15. c. 66.

EX CONCILIO TOLETANO.

Custos ecclesiæ, cui ea quæ ecclesiæ competunt, custodienda committuntur, oportet vt sui archidiaconi iussioni in cunctis obediat. In canonicis horis signa tintinabulorum pulsanda ipso archidiacono iubente, ab eo pulsantur: pallia vero, vel linteamina, altaria, seu cuncta vtenilia ecclesiæ indefinenter custodiat: lampades & la-

Bernard.
præposit.
Pap. lib. 1.
tit. 19. c. 1.

Eccc iij

ternas in accendendo, seu in extinguendo peruigil existat; ut ne supra modum lucendo oleum depereat, aut minus lucendo obscurior sit ecclesia; sed omnia cum discretione agantur, quæ noscitur mater omnium virtutum. Si vero is cui ecclesia custodienda traditur, minus idoneus ad hoc peragendum extiterit, ab archidiacono coerceatur, ut se emendet. Si autem indomitus permanferit, archidiaconus episcopo nuntiando provideat, ut indecente eiectione, aptus domui Dei constituatur minister; ut omnia in laudem & nomen Domini fiant, qualiter possit Deus in ecclesia placari ab obseruiantibus sibi.

NOTÆ.

Toletanæ
urbis de-
scriptio.

Concilium
nationale
fuit.

Tempus
Concili
Toletani I.

An hæc Synodus eadē sit cum illa, ad quam Innocentius scripsit.

^a *Toletanum.*] Toletanæ urbis Hispaniæ metropolis meminere Ptolemæus lib. 1. cap. 6. Plinius lib. 3. cap. 3. Antoninus in itinera-rio. Concilium secundum Toletanum Can. 2. vocat hoc primum: *Relatus est*, inquit, *Canon Concilii primi Toletani, in quo præceptum est*, &c. Canon 14. Hæc urbs multis nominibus, diuitiis, religione præclara est. Concilia, fidem & bonos mores concernentia, in ea plurima habita fuerunt. Huius archiepiscopus primatus titulo insignitur. Vide plura in theatro Braunii.

^b *Primum.*] Inter ea quæ nunc extant, primum sub Anastasio pontifice celebratum fuit anno Domini 400. Anastasii pontificatus tertio, Arcadii & Honorii septimo. Cum enim supra in actis Toletani Concilii sancti Simpliciani Mediolanensis episcopi adhuc viuentis expressa mentio habeatur, post annum Domini 400. non potuit hæc Synodus celebrata fuisse. Nam anno 401. Venerium Simpliciani successorem eidem Mediolanensi ecclesiæ successum fuisse constat ex legatione illa Afrorum, quæ Vincentio & Frauita consulibus contigit prædicto anno Domini 401. de qua agemus paulo post infra in notis Concilii Africani secundi. Toletana Synodus secunda habita est circa tempora Ioannis secundi: posteriores posterioribus temporibus. Vnde Ambrosius Morales, qui ex antiquo scripto codice edidit acta Synodi Toletanæ, vir cum primis doctus & de ecclesiasticis antiquitatibus rerum Hispanicarum optime meritus, & post eum Garfias Loaisa opinantur hanc, quam sub Anastasio celebratam esse confitentur, eandem esse cum ea Toletana, ad quam Innocentius scripsit epistolam 23. infra extantem: idque senserunt ideo, quod putarint eodem anno primi consulatus Stiliconis Toletanum Concilium celebratum, defunctoque Anastasio Innocentium subrogatum fuisse. Sed cum verius sit, Anastasium, ut supra diximus in notis ad eius vitam, biennio post consulatum primum Stiliconis, obitumque Simpliciani Mediolanensis, vsque ad annum salutis 402. superuixisse; dubium non est illam Synodum, ad quam